

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПРИЧОРНОМОРСЬКА ФУНДАЦІЯ ПРАВА»**

**МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ
ЗАКОНОДАВСТВА НА РОЗВИТОК
СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН»**

9–10 березня 2018 р.

**Одеса
2018**

УДК 340.13(063)

С 90

- С 90 **Сутність та значення впливу законодавства на розвиток суспільних відносин: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 9-10 березня 2018 р.).** – Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2018. – 100 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Сутність та значення впливу законодавства на розвиток суспільних відносин». Для студентів, аспірантів, викладачів, науковців юридичних вищих навчальних закладів, представників судових та інших правозастосовних органів держави, адвокатів, представників юридичних громадських організацій.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

Погляди авторів, викладені в цьому збірнику, необов'язково відображають позицію організаторів міжнародної науково-практичної конференції «Сутність та значення впливу законодавства на розвиток суспільних відносин».

УДК 340.13(063)

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Іванов І. І.

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ
В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ПРИРОДИ ДЕРЖАВИ 5

Кравцова З. С.

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ
КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН..... 10

Тимофєєва Л. Р.

ДО ПИТАННЯ ПРО ВЗАЄМОДІЮ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ
І ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ 15

НАПРЯМ 2. ЕКОЛОГІЧНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ, АГРАРНЕ ПРАВО

Воробей О. С., Ружицька І. В.

СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ 21

НАПРЯМ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Лебедєва А. П.

ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ (НЕМАЙНОВОЇ) ШКОДИ,
ЗАВДАНОЇ ЮРИДИЧНІЙ ОСОБІ 25

Шевченко М. С.

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ СТРАХОВОГО ПРАВА
В ЕПОХУ АНТИЧНОСТІ 30

НАПРЯМ 4. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Найченко А. М.

ЕЛЕКТРОННЕ ЛИСТУВАННЯ ЯК РІЗНОВИД ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ
У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ 35

НАПРЯМ 5. ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Бурка А. В.

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ
ВНАСЛІДОК НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ НА ВИРОБНИЦТВІ
ЧИ ПРОФЕСІЙНОГО ЗАХВОРЮВАННЯ У НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ:
ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА..... 40

НАПРЯМ 6. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Литвиненко Є. Ю.

КОДИФІКАЦІЙНІ АКТИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 46

НАПРЯМ 5. ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Бурка А. В.
аспірант

*Інститут держави та права
імені В. М. Корецького НАН України
м. Київ, Україна*

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ НА ВИРОБНИЦТВІ ЧИ ПРОФЕСІЙНОГО ЗАХВОРЮВАННЯ У НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА

В Україні формування власної системи соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання розпочалося з перших років незалежності. Починаючи з 1991 року і до цього часу було прийнято значну кількість нормативно-правових актів (законів та актів підзаконного характеру), що регулюють відносини в даній сфері, тому виникає необхідність у їх дослідженні та систематизації у хронологічному порядку. У зв'язку з цим пропонуємо виокремити три основні етапи розвитку законодавства у вище зазначеній сфері соціального забезпечення.

1. Перехідний етап становлення законодавства у сфері соціального забезпечення осіб, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання (1991–1992 роки)

Даний етап характеризується тим, що у сфері соціального забезпечення осіб, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання норми вітчизняного законодавства були від-

сутні, у зв'язку з цим застосовувалися нормативно-правові акти законодавства СРСР [1].

Станом на 1991 рік основними нормативно-правовими актами у досліджуваній сфері соціального забезпечення осіб, була Постанова Союзу Міністрів СРСР від 3 липня 1984 року № 690 (далі Правила 1984 року) [2] та Постанова Державного комітету СРСР з праці і соціальних питань Президії Всесоюзної центральної ради професійних союзів № 50/П-2 від 13.02.1985 року [3].

Основними суб'єктами відносин по відшкодуванню шкоди внаслідок нещасного випадку на виробництві виступали підприємства, установи, організації та безпосередньо самі працівники [2, п. 1]. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування ще не було впроваджене, тому компенсація шкоди здійснювалася безпосередньо самими роботодавцями на основі трудового законодавства.

05 листопада 1991 року вступив в силу Закон України «Про пенсійне забезпечення», який передбачав такий вид соціального забезпечення як пенсія по інвалідності, що настала внаслідок нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання [3, ст. 26].

У 1992 році Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 року [4]. Відповідно до Закону відшкодуванню, як і в Правилах 1984 року, підлягав втрачений заробіток у повному розмірі, а також надавалася одноразова допомога, розмір якої встановлювався колективним або трудовим договором [4, ст. 11]. Стаття 12 Закону, окрім цього, передбачала право працівника на відшкодування моральної шкоди, яке у Правилах 1984 року було відсутнє.

2. Етап формування основ національного законодавства у сфері соціального забезпечення осіб, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання (1993–1999 роки)

У 1993 році постановою Кабінету Міністрів України від 23 червня 1993 р. № 472 затверджено Правила відшкодування власником підприєм-

ства, установи і організації або уповноваженим ним органом шкоди, заподіяної працівникові ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ним трудових обов'язків (далі Правила 1993 року).

Виплату відшкодування шкоди, заподіяної працівникові продовжував і надалі здійснювати безпосередньо власник підприємства або уповноважений ним орган [5, п. 1]. Щодо моральної шкоди, то Правила 1993 року передбачали, що її відшкодування можливе як у вигляді одноразової грошової виплати, так і в іншій матеріальній формі [5].

Важливе значення у формуванні системи соціального забезпечення осіб, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, мало прийняття Конституції України від 28 червня 1996 року [6]. Адже саме окремі положення Конституції лягли в основу всієї системи соціального захисту та загальнообов'язкового державного соціального страхування. Наступним кроком стало прийняття Основ законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14 січня 1998 року [7], на підставі даного нормативно-правового акта було впроваджено загальнообов'язкове державне соціальне страхування, одним із видів якого стало страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, які спричинили втрату працездатності.

На виконання положень Основ законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування було прийнято Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 вересня 1999 року [8] (нині Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»).

Відповідно до Закону усі застраховані особи поділялися на дві категорії: ті, які підлягали обов'язковому страхуванню та добровільному [8, ст. 8]. Нововведенням стало те, що до застрахованих осіб став належати і зародок новонародженого [8, ст. 9]. Новим та вагомим суб'єктом да-

них правовідносин стає Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Що стосується страхових виплат, то основним видом стають щомісячні страхові виплати [8, ст. 34], а одноразова страхова виплата здійснювалася лише в чітко визначених випадках.

3. Етап удосконалення та подальшого розвитку національного законодавства у сфері соціального забезпечення осіб, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання (2000 рік і до нині)

Починаючи з 2000-них років нормативно-правове регулювання сфери соціального забезпечення осіб, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання, значно розширюється, деталізується низкою підзаконних нормативно-правових актів та міжнародних договорів.

Станом на сьогодні були внесені деякі зміни щодо кола застрахованих осіб, проте види страхових виплат залишилися без змін. Відшкодування моральної (немайнової) шкоди потерпілим і членам їхніх сімей перестало бути страховою виплатою та здійснюється відповідно до положень Цивільного кодексу України та Кодексу законів про працю України [8, ст. 35-36].

За роки незалежності України було створено абсолютно нову систему законодавства, що регулює питання соціального забезпечення осіб, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Проте, не зважаючи на це, ми вважаємо, що сьогодні продовжує залишатися актуальною проблема вдосконалення цієї нормативно-правової бази та стандартів правового регулювання. Завданням вітчизняного законодавця має стати розробка та прийняття нормативно-правових актів, в яких би максимально забезпечувалася відповідність між фінансовими можливостями системи та реальними потребами застрахованих осіб.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова Верховної Ради України «Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР» ВІД 12.09.1991 № 1545-12 // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1545-12> (дата звернення: 04.10.2017).
2. Постановление Совета Министров СССР от 3 июля 1984 г. № 690 «Об утверждении Правил возмещения предприятиями, учреждениями, организациями ущерба, причиненного рабочим и служащим увечьем либо иным повреждением здоровья, связанным с исполнением ими трудовых обязанностей» // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0690400-84> (дата звернення: 01.02.2017).
3. Закон України «Про пенсійне забезпечення» від 05.11.1991 № 1788-12 в редакції від 01.01.2017 / База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1788-12> (дата звернення: 04.10.17).
4. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-ХІІ в редакції від 14.10.1992 // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2694-12/ed19921014> (дата звернення: 02.02.2017).
5. Постанова КМУ ВІД 23.06.1993 № 472 «Про затвердження Правил відшкодування власником підприємства, установи і організації або уповноваженим органом шкоди, заподіяної працівникові ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ним трудових обов'язків» в редакції від 23.06.1993 р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/472-93-%D0%BF/ed19930623> (дата звернення: 03.02.2017).
6. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
(дата звернення 10.02.2017).

7. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14.01.1998 № 16/98-ВР // База даних «Законодавство України»/ВР України. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 10.02.2017).
8. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV // База даних «Законодавство України»/ВР України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1105-14/ed19990923> (дата звернення: 09.02.2017).